

EL DECENNI DELS 90 DESPRÉS DEL FRACÀS DEL DECENNI DELS 80 EN ELS PAÏSOS DEL TERCER MÓN

EL PRIMER EPISODI.

En plena xafogor de l'agost del 1982 uns funcionaris mexicans notifiquen al govern dels Estats Units que el seu país no disposa de recursos suficients per a pagar les quantitats que els hi toca satisfer del deute extern en el proper termini. La notícia commou Washington i Wall Street. L'incompliment de Mèxic amenaça el sistema bancari dels Estats Units amb greus repercussions en tot el món. Els funcionaris de Washington cerquen ràpidament una sortida, però l'incident marca el principi d'un gran problema internacional: la crisi del deute.

Com en gairebé tots els problemes, l'actual crisi del deute internacional s'ha anat formant durant un llarg espai de temps. Les causes profundes es troben en l'estructura de l'economia del món modern, basada en les relacions de dependència i desigualtat entre països i regions.

CANVI DE PERCEPCIÓ DEL PROBLEMA

Des del 1982 la crisi del deute més aviat s'ha anat agreujant. Al començament

se li va donar el nom de crisi financera, és a dir, una contracció temporal de la liquidesa, que es podia resoldre mitjançant préstecs de termini curt per a cobrir la manca de fons. Després, la seva persistència va portar a veure-la ja com una crisi més seriosa, com una crisi econòmica. Per a resoldre-la s'han aplicat remeis de reactivació de l'economia dels països deutors i s'han concedit préstecs a llarg termini, condicionats, però, a què es realitzi en els països deutors un "ajust estructural".

Malgrat aquests remeis, en molts països l'economia s'ha mantingut estancada i el deute no ha disminuït. Per això ara s'ha començat a considerar el problema com una crisi política, una crisi que amenaça l'estabilitat política i social de molts països i que requereix unes mesures ben amples i concertades per part de la Comunitat Internacional en el seu conjunt. Així, Javier Pérez de Cuéllar, Secretari General de la ONU, parlant sobre el deute, deia el 27 d'abril del 1989: "l'estabilitat política es veu directament amenaçada. La lluita per aconseguir un nivell de vida millor s'ha traslladat als carrers. Ja s'han produït

moltes morts en els països deutors. Ara és el moment d'adoptar unes mesures correctives".

EL DECENNI PERDUT O LA FRUSTRACIÓ DELS ANYS 1980.

L'any 1971 les Nacions Unides classificaven a 24 països com a menys desenvolupats a causa del baix nivell d'ingressos per càpita i la fragilitat de la seva economia. En el decenni dels 80 cap d'ells ha superat aquesta categoria i entre els 6 països que van baixar a aquesta categoria fins l'any 80, i els 12 que ho han fet del 80 al 88, ara tenim un total de 42 països classificats com d'extrema pobresa.

Mentre els països industrialitzats del Nord s'han alçat de la recessió i disfruten d'un període d'expansió econòmica, i alguns països de l'Àsia meridional i oriental aconseguixen taxes de creixement sòlides i millores en el nivell de vida, Amèrica Llatina i Àfrica són les regions del món que no han aconseguit cap recuperació i en alguns aspectes han empitjorat. La distància entre els països del Nord i del Sud, en comptes d'escurçar-se, s'ha fet més gran. Els costos socials de les mesures d'ajustament econòmic no han donat resultats tangibles. En el decenni dels 80 la proporció de les despeses dels governs dedicades a la salut va minvar en la majoria dels països de l'Àfrica subsahariana i en més de la meitat dels d'Amèrica Llatina i el Carib, i en un terç dels països d'Àsia. En els 37 països més pobres del món, les despeses per salut van baixar en un 25% i les d'educació es van reduir a la meitat.

TRÀGIC BALANÇ EN VIDES I ENERGIES HUMANES DEL DECENNI DELS 80.

UNICEF ha descobert com la disminució de despeses per la salut i l'educació han fet augmentar les taxes de mortalitat en els primers anys de vida, els abandonaments de fills entre les famílies pobres, els dèficits en l'escolarització i la formació professional. Des del començament de la crisi ha aug-

EL DECENIO PERDIDO

TASAS DE CRECIMIENTO DEL PRODUCTO PER CAPITA Y EL INGRESO PER CAPITA 1981-1988

	Producto interno bruto per cápita		Ingreso per cápita
	1981-1987	1988	1981-1987
Economías de mercado desarrolladas	2,0	3,5	2,4
Estados Unidos	1,7	3,0	1,7
Japón	3,2	5,1	4,2
Europa occidental	1,7	3,4	2,0
URSS y Europa oriental	2,5	3,2	...
Países en desarrollo	1,0	1,0	0,6
África	-3,1	-0,7	-3,9
África septentrional	1,0	-0,8	0,2
África subsahariana	-3,6	-0,7	-4,1
América Latina y el Caribe	-1,0	-1,5	-1,6
Asia meridional	2,1	5,1	2,0
India	2,7	7,3	2,7
Asia sudoriental	6,4	6,5	6,3
China	8,8	10,2	7,8
Hong Kong, Singapur, República de Corea	6,5	8,4	7,4
Asia occidental	-5,5	-1,8	-7,3
Mediterráneo	1,6	2,0	1,5

Fuente: Departamento de las Naciones Unidas de Asuntos Económicos y Sociales Internacionales.

mentat també molt el corrent d'emigracions per trobar treball. Molta gent intenta emigrar del Sud endeutat al Nord creditor.

Els pagesos empobrits lluiten per sobreviure i recorren a l'estratègia de produir els cultius més remuneratius que coneixen: el hashish, l'adormidora i la coca, les matèries primes per elaborar la droga. Encara que ja existia el cultiu abans de la crisi, ara ha augmentat molt abonat per la mateixa crisi.

ELS PROBLEMES DEL MEDI AMBIENT

Les pressions econòmiques exacerbades per la crisi multipliquen els problemes del medi ambient. Hi ha una carrera frenètica des de Costa Rica fins a Malàsia per talar les selves humides amb la finalitat de dedicar la terra a la ramaderia, i la fusta als mobles i paper. Així s'augmenten les exportacions. Però la destrucció de la selva provoca l'efecte hivernacle que afecta tot el planeta. La desforestació pot provocar l'erosió del sòl i l'augment de la penúria d'aliments, la desertificació que farà el planeta menys habitable. En l'aspecte alimentari per primera vegada des de fa quaranta anys la producció mundial va baixar dos anys seguits, el 1987 i el 1988, en unes quantitats importants, reduint les existències en un 17% per

sota de la quantitat que la FAO considera necessària per a la seguretat alimentària mundial.

També els països deutors relaxen o passen per alt el compliment de les normes mínimes ambientals de salut i seguretat amb l'esperança de reduir costos i d'atreure els inversionistes estrangers. La Comunitat Internacional s'adona cada vegada més que el medi ambient mundial s'està deteriorant greument per culpa dels residus i les tècniques de producció dels països rics, com també per la pobresa dels països que exploten excessivament les seves terres per necessitats de supervivència.

NECESSITAT D'UN NOU PLA DE MÉS GRAN COOPERACIÓ MUNDIAL.

Es repetirà en el decenni dels 90 el deplorable balanç que acabem de fer dels anys 80?

Molts experts i agents socials i polítics creuen que no és una fatalitat ja determinada. Pot evitar-se. Per això caldrà que l'alarma creixent que ha creat aquesta situació en els últims temps, es tradueixi en una visió de cooperació política i econòmica internacional renovada i que conduïxi a l'adopció de compromisos i a la realització d'accions concretes, així com de polítiques nacionals més apropiades. Segons Ives Berthelot, Secretari Adjunt de

la Conferència de les Nacions Unides sobre Comerç i Desenvolupament (UNCTAD), "els anys del decenni dels 90 han de ser els anys de la reconstrucció, de la reanimació econòmica. En aquests anys s'han de restablir les bases del desenvolupament en les economies dels països del Sud, en particular dels més pobres. Això no es pot fer sense un pla."

En aquest sentit a les Nacions Unides s'està preparant una nova estratègia internacional per al decenni dels 90, que centrarà especialment l'atenció en les dificultats econòmiques i socials més greus dels països en desenvolupament. Se celebraran dues conferències importants en aquest any 1990:

El període extraordinari de sessions de l'Assemblea General de les Nacions Unides, del 23 al 27 d'abril, dedicat a la cooperació econòmica internacional i al problema dels països en desenvolupament;

La Segona Conferència de les Nacions Unides sobre els Països Menys Avançats, que se celebrarà a París del 3 al 14 de setembre.

(Resum del Document publicat pel Departament de la Informació de les Nacions Unides amb el títol de la "Crisi del Deute", setembre del 1989)

¿Firma?

DEPENDENCIA EXTREMA

Muchos países en desarrollo dependen de pocos productos básicos para su ingreso de divisas, por ejemplo:

